

Sydsvenskt vallfrö på toppmöte

Vallfrö 10 000 bjöd i höstas på en heldag med de sydsvenska vallfrögräsen i fokus. Här följer några axplock med visdom från odlare, forskare och rådgivare. Kompletta föredrag finns på www.svenskraps.se

Text & foto: Hans Jonsson, Svensk Frötidning

Vallfrö 10 000 höjer just nu kunskapsnivån inom svensk vallfröodling. Kunskapen samlas bland annat på svensk raps hemsida samtidigt som ett betydande antal konferenser också ger givande kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

Den 25 november i fjol var det dags för de ”sydsvenska” gräsen ängsgröe och rödsvingel, men även hundäxing och engelskt rajgräs, att få sig en ordentlig

genomkörare. Forskare, försöksfolk, rådgivare och odlare samlades i Hässleholm för en intressant vallfrödag. Fokus låg på gräsogräs, skadegörare, tillväxtreglering, kvävegödsling samt ekologisk odling. Två toppodlare av rödsvingel och ängsgröe delade också med sig av sina bästa erfarenheter. Samtliga presentationer finns på www.svenskraps.se. Konferensen finansierades av LRF Kraftsamling Växtodling.

Per Skovsted, rödsvingelodlare på Svenstorp:

”Satsa på en bra reglerutrustning vid vallfrötorkningen”

Björnstorp & Svenstorp godsförvaltning brukar cirka 150 hektar rödsvingel av totalt 2400 hektar åker. Man odlar även en tidig sort av engelskt rajgräs på cirka 100 hektar. Rödsvingeln sås in i höstveten där utsädesmängden sänks med 20 procent.

Inspektör Per Skovsted betonar att gödslingen är jätte viktig. Tack vare en rampspridare (36 meter) får han den jämna växtnäringsspridningen som krävs för en jämn gröda med jämn kvalitet. Kväve ges i mitten av september. Halmen måste

bort inom en vecka. Man har provat olika putsare och tycker att Kuhn är överlägset bäst. Man putsar hårt och efter 15 oktober släpper man upp rödsvingeln.

Två tröskor har jämförts och John Deere har visat sig fungera bäst. Per Skovsted är mycket mån om torkning och lagring och kan inte nog prisa värdet av en bra regler- och mätutrustning. Ett spjut kostar cirka 10 000 kronor. Satsa även på en flödesmätare som direkt visar luftgenomströmningen i partiet. Slutligen: gå aldrig i bunken!

Gräsogräsen är det största problemet för vallfrögräsen i Danmark.

”Kemin är ett hjälpmedel, men inte lösningen på problemet”

Barthold Feidenhans'1 vid Dansk Landbruksrådgivning, Landscentret i Danmark berättade medryckande om danska erfarenheter av gräsogräs i gräsfrö. Han konstaterade bekymrat att det är ett jätteproblem för dansk vallfrögräsodling. Ett av gräsogräsen, ekorssvingel, går till exempel inte att rensa bort från en rödsvingelgröda. Tillgången till kemiska bekämpningsmedel minskar hela tiden. Många kemiska bekämpningsmedel har tyvärr

även negativ effekt på fröskörden. Återstår biologin att ta till. Barthold ger följande råd för att minska risken för gräsogräs i gräsfröodling:

1. Ha en växtföljd med tonvikt på vår-sådda grödor. Så mer vårsäd!

2. Så inte höstsäden för tidigt.

3. Plöj noggrant. Ha en medveten strategi för jordbearbetningen. Stubba så lite som möjligt – ogräsfröna lockas då bara till gröningsvila. Rör inte stubben!

4. Etablera insådden noggrant. Även övriga grödor i växtföljden måste etableras optimalt för att skapa god naturlig konkurrens mot ogräsen.

5. Bekämpa ogräsen effektivt insäningsåret.

6. Punktbekämpa i frögrödan vid behov.

En elaking. Ekorssvingel ökar i omfattning och är det enskilt värsta ogräset i rödsvingel.

Per –Olof Olsson, ängsgröeodlare på Österlen: "Det kan inte gå nog långsamt när jag tröskar ängsgröen"

Per-Olof Olsson odlar ängsgröe med havsutsikt längst ute på Österlens kustområde. Med sju skördar i bagaget ser han sig som ny i gamet – i jämförelse med många gårdar där ängsgröeodlingen gått i generationer.

Han ser ängsgröeodlingen som en bra strukturförbättrare där han kan utnyttja tröska och tork bra. Dessutom är det en spännande gröda både odlingsmässigt och ekonomiskt. Etableringen är viktigast och Per-Olof sår in i raps. Ogräsbekämpningen ska göras i övriga grödor – inte i gröen. Avstrykning och plockning krävs ofta. Per-Olof har goda erfarenheter av CCC i gröen för att förbättra rotsystemet.

Skörd och torkning är helt centralt för maximal skörd och kvalitet. Använd en tröska med stor sållyta – inga "megatröskor". Kör sakta, det kan nästan inte gå för sakta, gärna under 1 km/tim. Om man lejer tröskningen gör det då på timme, inte på areal! Torka snabbt med mycket luft. Det är guld värt att ha tillgång till tillsatsvärme, och torkstyrning betalar sig snabbt.

Mindre problem med gräsogräs i Sverige, men samma satsning på biologi och off-labelgodkännande av gräsherbicider.

Bo Christiansson, Skånefrö AB och Gunilla Lindahl-Larsson SFO presenterade en fyllig bukett av metoder och preparat för att hålla gräsogräsen stängden i svensk gräsfröodling.

Bo Christiansson, Skånefrö, bjöd på några heta stalltips: Hussar mot vitgröe tidigt på våren är mycket bra.

– Men det får inte vara vippor, då kan man lika gärna gå på krogen för pengarna!

En paniklösning mot kärrgröe är att låta grödan stå 2-3 veckor över normal skördetidpunkt. Då har kärrgröen drösat.

Om förekomsten av kvickrot är stor tröskar man direkt med maximalt öppen bro. Då rinner kvickrotsaxen rakt igenom tröskan.

Med off-label menas ett utvidgat användningsområde för ett befintligt och godkänt bekämpningsmedel. Gunilla Lindahl-Larsson berättade om SFOs framgångar där man lyckats få bl.a. Moddus, Boxer, Hussar, Fox och Mavrik godkända. Hon redogjorde också för preliminära, men lovande, resultat med vitgröe- och lostabekämpning i ängsgröe.

"Allt ekologisk vallfrö är utsålt!"

Det konstaterar den danske rådgivaren Peter Mejnertsen.

Dags för en omgång med ekologisk vallfröodling. Sverige är störst i världen med danskar-

na flåsande i nacken. Den danske rådgivaren Peter Mejnertsen berättade om danska erfarenheter av ekologisk gräsfröodling.

- Alla arter etableras i vårstråsäd.
- Det är mycket viktigt att så vallfröet så snabbt som möjligt efter skyddsgrödan.
- Max en ogräsharvning före sådd
- Gammaldags radsådd ger det säkraste resultatet.

Gräsfröet ska sås med 12 cm rad-

avstånd och med hög utsädesmängd. Gödsla skyddsgrödan måttligt. Gräsfröet ska prioriteras vid fördelningen av tillgänglig gödsel.

Rajgräs är den största ekologiska frögrödan i Danmark. Hundäxing har fått en viss renässans och exporteras till USA. Ängsgröe är den svåraste arten och misslyckas ofta. Sammantaget ligger skördenivån 20–50 procent under motsvarande konventionella grödor.

Kvävegödsla efter gröda, ålder och förväntad skörd. Putsa rödsvingel och ängsgröe snabbt och hårt!

Thorsten Rahbek Pedersen öste kunskap om kvävegödslning och höstbehandling i frögräsen över den mångtaliga odlarskaran. Han väjde samman svenska och nordiska nya försök med beprövade erfarenheter. Det är fascinerande så olika man ska odla rödsvingel, ängsgröe, engelskt rajgräs och hundäxing. I engelskt rajgräs bildas de flesta fröbärande skotten på våren, med stora sortskillnader. För övriga grödor bildas skotten på hösten året innan skörd. Detta medför till exempel fundamentalt olika kvävestrategier.

Generellt för kvävegödslning i rödsvingel och ängsgröe kan sägas:

Ta hänsyn till markens kväveleverande förmåga. Vid liten leverans måste kvävet tillföras tidigt på våren. Finns det mycket kväve ska man dela givan och spara en del till begynnande

axgång. Man måste ta hänsyn till valens ålder och förväntad skörd. Första-årsvallar ska ha kväve tidigt medan täta andra- och tredjeårsvallar med hög skördepotential med fördel ges en delad kvävegiva på våren.

För engelskt rajgräs gäller generellt att tetraploida sorter har ett större kvävebehov än diploida. Satsar man på en andraårsskörd så rekommenderas en höstgiva på 30 kilo N per hektar samt cirka 130 N på våren. Thorsten betonade att den lilla frögrödan hundäxing måste ha kväve mycket tidigt. Faktiskt ännu tidigare än ängsgröe och rödsvingel. 60 kilo N på hösten och 120 kilo N på våren brukar fungera bra.

Höstbehandling efter första och andra skörd i ängsgröe och rödsvingel är mycket viktiga odlingstekniska inslag. Traditionellt är bränning bäst, men

inget alternativ längre i praktiken. Men putsning till 2–3 cm höjd och bortförsl av materialet har gett lika hög skörd som bränning i ängsgröe. Samma gäller för rödsvingel. Viktigt är att ta bort skyddsgrödans halm omedelbart efter skörd. Tänk också på att rödsvingeln helst ska växa tre till fyra veckor efter sista putsning.

Tillväxtreglering och bekämpning av svampar och insekter kan vara mycket lönsamma. Men anpassa efter art, sort och grödbetingelser.

Avslutningsvis redogjordes för erfarenheter av tillväxtreglering och bekämpning av sjukdomar och skadegörare i frögrödor ur ett svenskt, danskt och norskt perspektiv.

I Norge, berättade Lars T Havstad, Bioforsk Landvik, rekommenderar man tillväxtreglering i fodersorter av ängsgröe, när grödan är 15–18 cm och i god tillväxt. Svampbekämpning är ofta lönsam. Även insektsbekämpning, företrädesvis i äldre vallar. Högväxande rödsvingelsorter rekommenderas tillväxtreglering med CCC + Moddus, men endast Moddus i kortare grönytesorter. Svampbekämpning rekommenderas ej.

I Danmark är det en dödssynd att inte tillväxtreglera rödsvingel, slog Berthold Feidenhans'1 fast med emfas.

– Alla försök, alla år har visat detta.

Däremot är det sällan lönsamt med svampbekämpning.

Han oroade sig mycket för rostan-greppen i engelskt rajgräs. Kronrosten har ökat och ändrat beteende i takt med klimatförändringen.

I ängsgröe har man noterat en ny gulrost-typ som eventuellt inte är gröerost utan en annan typ av rost. Ängsgröe är det enda gräsfröet som inte betalar en växtreglering.

De svenska försöken visar på samma goda effekt av tillväxtreglering i rödsvingel, cirka 20 procent skördeökning.

